

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 18.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTALAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

X. Pius.

Augusztus 4-én múlt 10 éve annak, hogy Macchi bíboros a Szent Péter temploma erkélyéről kihirdette a téren várakozó néptömegnek: „Annuntio vobis gaudium magnum, habemus pontificem Josephum Sarto, qui sibi imposuit nomen Pii X.”

Az új pápa hamarosan megkoronázta magát és csakhamar a kereszténységnek tudomására hozta, hogy programja rövid, de annál tartalmasabb. „Instaurare omnia in Christo”.

S megindult az instauratio. A lelkesedők és kétkedők, a megértők és kritizálók, a jóbarátok és ellenfelek mind elmondották véleményüket, dicsértek vagy gánccoltak, kicsinyeskedtek vagy ferdítettek, de egyet nem tudtak megtenni — hogy X. Pius művét hallgatással mellőzzék.

Ha a pápa beteg volt, az egész világ sajtója külön rovatban hozta a híreket, kézzelfoghatólag bizonyította, hogy X. Pius egyénisége érdekli az egész világot. A kálvinista szuperintendensről, vagy a budapesti főrabbiról saját hitfelekezetiük lapjai is alig vesznek tudomást, a pápa állapotáról azonban siet beszámolni az egész világsajtó.

Ezt a nagy érdeklődést a pápa magas

méltósága mellett a személyi kiválóságok is nem csekély mértékben ébresztették.

Szent Atyánknak már életpályája is olyan, mely a mai protekciós világban a legnagyobb csodálatot kelti. Szegény szülők gyermeke, egyedül saját tehetségéből — igaz, hogy a jó Isten protekciójával — jut a világ legmagasabb méltóságának birtokába. És amikor ott van a pápai méltóság és hatalom birtokában, amikor királyok és császárok hódolnak neki, akkor ő nem feledkezik el szegény nővéreiről, magához veszi őket, de nem fogadja el a világi hatalomtól részükre felajánlott nemesi rangot.

Egész életében az egyenes határozott cselekvés embere volt. Tudta azt, hogy nekiünk katolikusoknak nem lehet egyezkedniük, mert minden egyezkedés a Krisztus tanításának megtagadásával vagy legalább feláldozásával jár.

Ezt az elvet követi azóta is, hogy a pápai trónra került. Franciaországgal esetleg nagy diplomáciai sikereket érhetett volna el, de az egyház szabadságából kellett volna áldozatot hoznia a sikerekért. X. Pius lemondott a sikerekről, megvédte az egyház szabadságát és szemtanuk beszéltek, hogy 7 évi szeparáció alatt már kézzel fogható jeleit vehetni észre Franciaország újjászülletésének.

Ugyan azt a függetlenséget kívánta biztosítani szentséges Atyánk a pápaválasztáson is. Különös intézkedése az isteni Gondviselésnek, hogy aki — a világ fel-fogása szerint — a vétónak köszöni trónra jutását, épen az a pápa törlí el a vétót. Ha valamelyik bíboros elő merne állani a kor-mánya vétójával, magát a bíborost azonnal egyházi átok érné, a konklávéból azonnal kizárnák és csak az új pápa oldozhatná föl az átok alól. Ilyen meghurcoltatásnak, ilyen szegyennek még sem fogja kitenni magát egy bíboros sem.

Az egyházi ének reformját is következetes határozottsággal szorgalmazza. Kezdetben a sok veszélyeztetett érdek hangosan tiltakozott a reformok ellen, de hát azért vagyunk Istennek szolgálói, hogy Istennek szolgáljunk, és ne mindig a jó Isten húzza a rövidebbet a mi érdekeinkkel szemben. A szent Atya határozottan kitartott és ma már Róma templomaiban szívet-leket áhitatra gerjesztő énekek hallatszanak a régi operaénekek helyett. A pápa és egyházi ellenségei, különösen a methodisták összevásárolták a régi szokásos énekek kottáit és az énekeket is megfizette saját templomaikban kezdetté énekeltetni a zoltárokat. A kísérlet csakhamar csütörtököt mondott s ma már mindegyre kevesebb a templomban is

T Á R C A.

A víz ónagyhatalmassága.

(Folytatás.)

Vajjon csakugyan úgy volt-e ez? A hipotézis a mostani történésekre tekintve, bátran mondja: így. A mechanikus erők — láttuk — így működnek ma. Szakasztott így a kémiai erők is. A szénsavas, salétromsavas víz behatására mállásnak indulnak a kőzetek. A kvarcot tartalmazó kőzetekből agyag, laterit, vöröses porhanyó anyag, ú. n. terra-rossa — képződik. Az olasz nevezte terra-rossának, mert neki bőven jutott ebből a vörös földből. Elpusztul így a gránit, porfir, diorit, trahit s minden kőzet. A gránit, porfir, diorit s egyéb kőzetek pedig nem állanak elszigetelten a föld felületén. A kőzetek hegyeket alkotnak, a hegyek pedig a föld arcélei. Kőzetek pusztulásával hegyek pusztulnak el. A porfir hegyek néhol 30 rőnyi mélységig laza, porcelánfölddé — caolinná válnak, macao hegyeit fehér porrá lú-

gozta a víz. Tokaj hegyeinek trachit törmelékében a nyirokban terem a világhírű nektár.

Évtizedeknek, évszázadoknak monoton munkája megőrli ilyenformán a hegyeket s lehetőségét adja annak, hogy azok leszálljanak uralkodó pozíciójukból s ugyancsak a víz nyomán lehurcolkodjanak a mély völgyekbe. A folyók e megáldozódásának preludiumai pedig a karrmezőknek, barlangoknak, surdukoknak, kanonoknak, folyó és folyómedreknek, majd nagy völgyeknek képződése. Ezek a víz munkájának közvetlen eredményei. Keletkezésüket a víz romboló ereje indítja meg s szállító ereje folytatja, illetve fejezi be. — E két egymással kapcsolatos munkát nevezzük ezentúl röviden erőziónak.

A víz által letördelt, feloldott anyag nem marad eredési helyén. Ugyancsak a víz, talán már a következő hullám nekiáll a törmeléknek s szikláról-sziklára szökkenve tovább szállítja, otthagya meszes, dolomitos hegyeken, a karszt vidékek annyi érdekes jelenségét, a karr-

mezőket, töböröket, ponorokat, ravasz lyukakat, barlangokat. Különböztet unalmas, sima, alig hullámos a mészhegyek orraifája; a víz jóvoltából azonban érdekessé, csodálatosan széppé lesz; zegzúgas kanálisok, sziklafalak, tornyok, ijesztő mélységek, medencék, tavak előtörtöltűnő vízekkel váltakoznak rajta. Nem meszes, laza hegyoldalokon sajátos tornyokat, földpiramisokat váj az erőzión.

A víz azonban, mely úgy kimentázza a hegyoldalakat, aránylag rövid idő alatt el is pusztítja az építményeket. Az esőcsepp illetve talajvíz megtámadják a földpiramisok, mészoszlopok tetejét, lábát, oldját, porlasztják s elhordják. Dolinák, poljék elmosódnak, mészfalak, oszlopok elhurcolkodnak s elmegy velük a hegy egy része. Ez ismétlődik 10-szer s 12-szer már nem ismétlődhet, mert lassan eltűnt az egész hegy.

Más helyeken a víz erőzióna nyomában szurdukok, kanonok, vízesések keletkeznek.

Jegyezzük meg itt, hogy ezt az erőziónat több körülmény módosítja. Jelentéke-

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

operaéneket kereső közönség, míg a katolikus templomokban a szép korális énekek vonzzák a híveket. Ez a határozottság, kapkodást nem ismerő, tervszerű munka párosul azzal a csodálatos élelással, mely mindig megismeri a szükségét és a legalkalmasabb módon siet a segítségel.

A kalabriai földrengés alkalmával a pápa volt az első, ki 3000 (háromezer) árva gyermeket helyezett el saját költségén különböző intézetekben. A Messinát ért katasztrófa első enyhítője X. Pius volt. 100.000 (egyszázezer) lírát küldött a szerencsétlenek fölszámolására. Az összeomlott papnövelde klerikusait Rómába vitette és a Gergely egyetemre küldte, hogy az előadásokat hallgassák. Ellátásukról természetesen ő maga gondoskodott.

A papnövelés érdekében több központi szemináriumot építtetett.

A hitélet fejlesztésére kiadta csodálatos hatású rendeleteit, a gyakori és mindennapi szent áldozásról, a gyermekek első szent áldozásáról, az ünnepek számának kevesbítéséről stb. Mindegyik sok kritikát, sok ellentmondást váltott ki a főültesen katolikus lelkekből, de az igaz katolikus nép milliói megértették az Úr Jézus helytartójának szövegét, és ma már csak egy egyházmegyének 10 millióra rúgott az évi szentáldozások száma, pedig annak az egyházmegyének hívei csak egy negyed milliót vannak.

(Jó volna, ha nálunk is pontosan beüldenék ezeket a statisztikákat. Nem hivalkodás volna ez, hanem buzdítás a jóknak, bátorítás a gyengéknek és példa a még távolmaradóknak! Szerk.)

Igaz, hogy a kételkedők, a kritikusok itt is azzal állanak elő, hogy a 10 millió áldozás közül hány volt a méltatlan áldozás? Erre azt feleljük, hogy bizonyára kevesebb, mint a kritikusok gondolják és a többi jól végzett szentáldozás mégis csak pozitív eredmény és az isteni kegye-

lemnek bőséges forrása a jól áldozók részére.

X. Pius pápa valóban gondviselés-szerű férfiú, egyike azoknak, kik világtörténelmet csináltak anélkül, hogy koruk eléggé méltányolta volna őket. De előn még az idő, mikor ellenség és jóbarát egyenlő bámulattal fog meghajolni X. Pius nagysága előtt. Mi pedig addig esendben dolgozva, szentatyánk programjának az „instaurare omnia in Christo” megvalósításán fáradozva buzgó szívvel és hátaltel lélekkel kérjük: „Tarsd meg Isten Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját.”

Római.

„Megtörték.”*)

Ez a címe Pierre L'Ermite francia regényének, mely könyvek nem volna szabad hiányoznia egy jóra való katolikus család asztaláról sem. Ebben a regényben van megírva a francia egyház mai élete erős vonásban, s a figyelmes olvasó könnyen felfedezheti a katolikus egyház életét magyar kiadásban is. Minden pesszimizmus nélkül, és egyben azonnal a lepraktikusabb segédeszközök is rendelkezésére állnak olyan érdekesen, vonzóan, hogy a legmozdulatlanabb embert is magával ragadja. Én nem vagyok könnyen hevülő, természetes szokásom, hogy mielőtt valami fontosabb lépést megtennék, ha bármilyen sürgős is az, előbb egygyet alszom rá és csak azután lépek működésbe. Ennél a könyvnel azonban már nem lehet így tenni, mert rögvest kéznél vannak a legbiztosabb eszközök a cselekvésre, csak hozzá kell nyulni.

Gyönyörűen van leríva két hatalmas ellentét Borgeois abbé és a kis Cremonei plebánus között. Az ember önkéntelenül

*) Ára 2 korona. Megrendelhető: a Szent-István-Társulatnál, és a Püspöki Lyceumi könyvnyomdánál.

nyen függ az a közet ellentállóképességétől. A Bazaltba nem egyhamar vág karent a víz. Függ a folyó esésétől; a mármarosi hegycsúcsról lesiető pajkos Tisza mindenesetre más munkát végez, mint a Becse mellett lomhán hömpölygő Tisza. Ott egy kilométernyi úton másfél méter az esése, — itt ugyancsak egy kilométernyi úton talán 4 centimétert esik. Épen ezen az alapon tesszünk különbséget a folyók felső középső és alsó folyása közt: a felső folyást nagy esés és erózió jellemzik. Itt javában tördel, koptat, old a víz iatatos erejével. Barlangok, zuhogók, vizesések, kanonok képződése erre a felső szakaszra esik, — földpiramisok, karsztjelenségek is ennek a szakasznak felelnek meg. Még a vizesésekről és kanonokról emlékezzünk meg. A vizesésekről nemcsak mint a természet legkedvesebb jelenségeiről, — de azért is, mert a vizesések közelebbi okát, a meder megfelelő alakulatát is legtöbbször a víz készíti. Akkor történik ez, ha a folyó különböző keménységű közetek felett halad el, ha keményebb közetről lágyabb közetre jut. A víz oldó hatása kikezdi a lágyabb rétegeket, folytonosan mélyíti benne ágyát, míg a keményebb közet mögötte, illetve felette mint küszöb megmarad s a folyó e küszöbről esik mélyebre mart ágyába. Így született a víz-

esések királya, a Niagara, így hátrál folytonosan az Erie-tó felé s így fog meghalni, elérve azt s megszakítás nélküli mederben vezetve le a vizét az Ontarióig. A Niagara e két tavat köti össze; vize kemény mészkő rétegen indul s márgapala és homokkő rétegre ér. A mészkövet nem tudja kikezdeni, de erről leérve a pala és homokréteget kimossa s most itt zuhog alá a világ legnagyobb és legnagyobb vizesése 49 méter mélységbe rengeteg energiát pazarolva el. A vizesés folyton hátrál; a Niagara a meszet most sem tudja kikezdeni, ez mint párkány nyúlik előre, de az alatta levő palát, homokot szétszedi s kihordja, úgy hogy a párkány beszakad. Évente 1 és fél métert hátrál a vizesés s most 12 és fél kilométernyire van a párkány elejétől.

A felső folyás mélyreható eróziója és anyagszállítása vájja a kanon-völgyeket is. E két természetű munka jellemzésére nem is található csodásabb példát, mint a colorado nagykanonját. Feltéve szerint a Pliocén korban kezdte ásni a colorádó utak és Arizona földjét. Mikor is volt ez? Nem akarom számokban megmondani. A geológia számadatai mind problematikusak. Majd dobálódzik az évmilliárdokkal, mint a gyermek a pénzzel, melynek nem ismeri értékét, — majd veszedelmesen

felsőhajt: Istenem mennyi Borgeois abbé van nekünk is és elenyésző számú kis Cremonne-i plebánusunk. A Cudeguéktől pedig csak úgy hemzseg a magyar föld. A Gilleseknak ezrei szedik áldozataikat nap-nap után. Paskalék ezzel szemben csak eseményszámban támadnak itt-ott. Lagymatag Franbois-féle öreg urak vétkes flegmatikával dobak oda milliókat a hitetlen, Istenetlen szabadkőművészeknek, szociáldemokráciának, holott csak akarások kell és útját vágók a mélybe való hanyat-homlok zuhanásnak. Mindezek után jön a kis Cremonne-i plebánus kis természetével, hatalmas energiájával, akaraterejével s elsősorban is a szeretettől olvadó, de gyenge akaraterejű, apróságokkal bibelődő Borgeois abbéba önt lelkét, aki egy kommunaitási gyűlésen vereséget szenvedett, s e fölött mint a megvert gyermek majdnem kétségbe esik. Nyugalomba készül vonulni, mivel látja, hogy a kor szellemével nem bír megbirkózni. A végén aztán élete árán menti meg népét, amely elveszett volt számára, de amelyet a Cremonne-i plebánus akaraterejével, térképpel a kezében soha el nem vesztett volna. Együttműködésével visszahódol a kis város népe az ő elhagyott plebánusához, akit már csak halála után tisztelhet mint vértanút. A Cudegue polipkarú szabadkőműves szörnyeteg kerekelt old, elmenekül, mert őt már elüldözte Cremonne-i lángoló lelkesedése és Borgeois abbé vértanusága.

Ennek a regénynek első fele látszólag szinte malomlassúsággal tárgyalja az eseményeket. Két világnézet birkózik egymással, a szabadkőműves modern ifjú Gilles és a hit igazságának gazdag tárháza, a polgármester leánya, Paskolé, e harc Gilles szígyenletes bukásával ér véget. A regény többi része azután egymásután, gyorsan következnek nagy események, gyorsan mint a kis Cremonne-i plebánus megjelenik.

összehúzza iszákját. Liell pl. 35.000 évre teszi vissza ezt az időt; Upham 10.000 évre szállította le Liell számítását, M. Gilbert pedig a 10.000 évet is lehozta a bibliai számítás határáig s 7000 évet vesz fel. A számban tehát tévedhetünk; jobb ha relatíve határozzuk meg, mikor vette a Kolorado munkába medrét. Akkor, mikor a föld mai arculata már kialakult, a harmad korszak harmadik szakában. A pliocén előtt a kréta, jura, triasz, diasz közzén, devon, szilur, kambri sejtelmes korszakai vonulnak fél évtizedekkel s a földet formáló erőikkel. Különféle szaturált esők, tűz, katasztrófák dolgoznak ezen a munkán, miközben a föld plasztikája is, faunája is, flórája is mindinkább hasonlatos lesz a maihoz. A pliocén korszakot megelőző miocénben paradicsom volt az egész föld, meseszerű, amilyennek a szentíró agya foganta; ciprusok környékeztek a sarkakat, pálmák, cedrusok, platánok, ciprusok, borostyán, örökkézőld erdőségek terjeszkedtek mindenfelé. Színompás kertben óriási állatok, tehén nagyságú sertések, tigris nagyságú macskák, óriás elefántok falkái kóboroltak.

(Folyt. köv.)

Hogy mit akart Pierre L'Ermite elérni regényével, figyelmes olvasás után mindenki tisztába jöhet. Van itt szerepe mindenkinek, akár világi, akár egyházi személy legyen az, egyik a másik kiegészítő részét képezi. Mégis a fő-fő intenciója oda csúcsosodik ki, hogy a lelkek pásztorait közelebb hozza a durva anyaghoz, a néphez, mely már-már elfordul a boldogító tantól és annak hírdetőitől, különösen a férfivilág, aki ezer mentséget tud felhozni, hogy elkerülje a vasárnapi szentmisét és szentbeszédet és hogy a husvétí gyónást évről-évre odább tolja.

Találón mondja a regény korszelleme megértő püspöke, hogy egy plebánia megítélésében ott a mérték, hogy vasárnap hány férfi vesz részt a szentmisén és veszi magához a Szentek Szentjét, az Ur Jézust?

Hányat keresztelnek meg? és hányat esketnek össze? hány veszi magához útravalóul az Ur Jézust?

Hol vannak a férfiak vasárnap? mert a templomban nem látjuk őket csak elenyésző számban. Ugyancsak nem látjuk őket a katolikus szervezetekben sem csak három százalékban, a többi hol van? mindenütt csak itt nem. Hogy hol vannak a katolikus férfiak, erre is megfelel a regényíró: Kávéházakban, korzón, páholyokban, szociálmokrata szakegyletekben. És... és még találkozunk velük, ki sem merem mondani, speciel Magyarországon, a fehér asztalnál s az egyházközségi gyűléseken, de kint az életben egy év sem elég arra, hogy felfedezzük bennök katolikus mivoltukat. Sulyos vadak, elismerem, de bár ne volna igaz!...

Mi tehát a teendő ezek után? Menjünk oda, ahol vannak, nyuítsuk azt nekik, amit elvontunk tőlük, szeretetünket, érdeklődésünket s ami a korszellem legfőbb kelléke, gazdasági motívumok vezessenek elsősorban feljűk, a többi azután magától jön. A vadakat nemde gazdasági eszközökkel hódítják a misszionáriusok? Van e valaki, aki azt meri állítani, hogy ma nem kell ilyen misszionáriusoknak lennünk, ha útát akarunk törni a katolikus férfiakhoz, akik mellett már csak az anyakönyvi hivatal bizonyít, hogy katolikusok.

Egyháziak és a még létező néhány meggyőződéses katolikus férfiak fogjának össze és vállvetett munkával törjék meg azt a jéggő fagyott kemény férfi szívet gazdasági és a szeretet eszközével, hogy ünnepet ülhessen az egyház a megtörtékkel.

Simon Károly.

Készség a lelkek számára.

A gyóntatás a papi életben valóságos művészet, mondhatnám a művészetek művésze, a tudományok tudománya. Hiszen lehet valaki járatos a teológiában, ismerheti annak minden részecskéjét; de ha a gyakorlatban nem tartja fenn azt a kapcsolatot, ami közte és végtelenül szerető Ura között létezik, teljes odaadással nem munkálja, nem egyengeti azt az utat, a mely a földet az éggel összeköti; ha az isteni szeretetet, melynek letéteményese, nem gyakorolja minden erejével: célját eltévesztette, csak kontár munkát végez.

Isten maga a tökéletes szeretet, és e szeretet fenségesen megnyilatkozik a bűnbánat szentségének rendelkezésében. Jézus leszáll a földre; születésétől fogva valóságos Kálváriát jár, hogy az elveszett ember megtalálja, hogy a világot üdvözítse; kiontja érettség utolsó csepp véré; békére bírja a gyermekeitől megsértett Atyát, részesít a megváltás érdemeiben, a keresztség szentsége által felnyitja az eredeti bűn miatt lezárt mennyei ajtót. S lám a szeretet munkája még itt sincs befejezve. Az ember meggyengült, az ember a keresztség után is vétezik; keresztség csak egy van, s így az annak felvétele után elkövetett bűn a mennyei boldogságra ismét képtelenné teszi. Mit használ akkor a megváltás? Hol van akkor az Isten végtelen jóssága, irgalma, szeretete? Megnyílik a Szív, a pogány katona nyitotta fel, s azóta be se zárult. Előtör: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik; és akiknek megtartjátok, megvannak tartva. (Ján. 20. 23.) Oh, mily nagy szeretet a hátlatban ember iránt! Mily rettenetes, valóságos isteni hatalom gyarló emberekre ruházva. Vegyüek komolyan fontolóra, kedves papestvérek. Érdemünk nélkül olyan erőt nyertünk, hogy a menyországnak polgárok adhatunk, vagy onnan ki is zárhatjuk őket. Mekkora körültekintéssel, mily megfontoltsággal és felelősséggel kell e hatalmat gyakorolnunk, hogy mindenkiel érdeme szerint járjunk el, s hogy a méltó és méltatlan egyaránt elnyerje a kiérdemelt jutalmat és büntetést. A papnak adott eme hatalom nagyságát oly szépen értékeli szal. szt. Ferenc, amikor e kijelentést teszi: ha az utcán járva találkozom két egyénnel, akik közül egyik angyal, a másik pap volna; inkább a paphoz sietnék és annak eszokolnám meg a kezét, mert általa nyerhetem meg bűneim bocsánatát. Aranysz. szt. János meg így szól: „A föld lakóira a mennyei dolgok gondozása, s oly hatalom lett bízva, melyet Isten sem az angyaloknak, sem a főangyaloknak nem adott. Mert ezeknek nem mondá: a miket a földön megkötöttök... A világi fejedelmeknek is van ugyan hatalmuk megkötözni, de csak a testeket; ama kötelek azonban a lelket kötik meg és pedig érvényesen a mennyekben is; mit a papok itt ez ügyben tesznek, azt az Isten ott megérősíti, Ő, az Ur jóváhagyja szolgálaimk ítéletét.“ Már most, ha én tudatában vagyok, pedig tudatában kell lennem, a rám ruházott rettenetesen nagy hatalomnak, szabad-e az Isten munkatársához nem illő, sőt végzetes könnyelműséget tanúsítanom? Nem. És akkor mi a kötelességem? Mindenekelőtt a megfontolt előkészület; e művészetnek tanulmányozása arra hivatott egyének után; a nép lelkületének, gondolkodásának lehető kiismerése. Különösen szükséges a Szentlélek segítségével hívása, ha csak pár szóban is. Én Isten, a végtelen tudású Isten helyettesítem; én gyenge, nagyon gyenge vagyok; ha az erősség Lelke nem támogat, mit sem tehetek: jöjj és vigyázz szememre, örködj szívem felett, támozd ajkamat, világozd fel értelmemet! — Azután meg szívés készség a gyóntatásra. Higgyék el, főt. uraim, semmi sem idegeníti el oly könnyen a hívó lelket a gyóntató széktől,

mintha látja, hogy a gyóntatásra felkért pap csak mormogva és kedvetlenül, szinte haraggal enged a kérésnek; gyónása sem teljes, mert hiányozni fog nála, az őszinteség, s csak arra törekszik, hogy menél gyorsabban szabadulhasson a duzzogó paptól. Igaz, sokszor megtörténik, főképen velünk lelkipásztorokkal, hogy más, szintén papi életbe vágó sürgős elfoglaltatás várna ránk, s épen akkor jelentkezik szegényke, — ez akadályozás részemre talán nem is esik jól, de nem mutatom. Jézusra, az én legfőbb Mesteremre gondolok, a Ki mindig készséges volt a lelkek megmentésére; és gondolok arra, hogy talán egy szerencsétlent teszek boldoggá, egy elveszett lelket, gyermeket adok vissza az égnek, az Atyának. Más sürgősebb dolgom nekem nem lehet a lélekmentésnél. Valamennyi között azonban legfőbb kötelességnek tartom, hogy az a gyóntató e nemű tiszte teljesítése közben alapos és komoly legyen. Az elhamarkodásból sem Istennek, sem gyónónak, sem gyóntatónak nincs haszna. Egyedül a gonosz lélek, a pokol örvend neki, mert egyszerre két lelket nyer: a gyónót és gyóntatót. Az édes Jézus kegyelméből 19 éves pap vagyok, s bár tanulmányaimban több időt szenteltem e művészetnek, de még annyira nem jutottam, hogy miképen lehetséges egy óra alatt 30, sőt több lelket meggyógyítani? Főt. papestvérek, szerény fel fogásom szerint sokkal kisebb az én felelősségem azért, aki ott kiűn várakozik a lelkigyógyulásra, mint azért, aki már átadta magát nekem a gyógyításra. Mit ér ő velem, ha én, a kire, mint lelkiorvosra bizalommal támaszkodott, könnyelműségéből — pedig tehettem volna — meg nem gyógyítom, lelki életét vissza nem adom? — és mit érek én velem, ha miattam a gyónó lelki sebei súlyosabbakká lesznek? Ha az a várakozó lelkibeteg sajnálja azt az aránylag rövid időt, pedig biztos gyógyulás várna rá, azért az igazságos Isten engem nem okolhat, annál inkább nem, mert a legtöbbször nem a gyógyulás hamarabb való megnyerhetése fő, hanem csak a világ szemetét akarja bekötöni. Kedves Papestvérek! én úgy tekintem magamat, mint az Ur Jézus által kiküldött toborzó hadfit, kinek a krisztusi hadseregbe kell egészséges, az Ő szellemétől áthatott katonákat gyűjtenem, — lehetőleg kioktatom és megvizsgálom jól őket, hogy isteni Főparancsnokomnak gyönyörűsége teljék bennök.

Ily módon némileg bár, de közelebb juthatok egy másik cél megvalósításához is. Ez a gyakori áldozás. Tagadhatatlan, legalább én azt tapasztalom, hogy népünket igen nehéz e magasztos tény nagy horderejével megbarátkoztatni. Egyre csak azt hangoztatja, hogy ő gyenge, gyarló, egy napig sem tudja magát a bűntől visszatartani, s ilyen állapotban meg nem bátorodik a legszentebb Istent magához venni. Ismerek egyéneket, akik heteken át is alig követnek el valamelyes csekélyke bűnt, s aki egy-két nap még eljárnak a mennyei asztalhoz, de a harmadik napon már visszahozódtak az élet Forrásától. Hasztalan tanítod, inted arra, hogy a gyakori szentáldozás épen a gyarlóságok leküzdésére szolgál, a mindennapi küzdelmek sokágú keresztfjének hordozására erőt, a csüggedésben nyujt bátorsá-

got, az isteni szeretetben és félelemben gyarapít, a test és a világ elleni harcra tüzel, ösztönöz: méltatlannak tartja magát Jézussal egyesülni, s ezzel végzett. Hiszen az nagyon is dicsérendő, ha valaki beismeri méltatlanságát és félve, remegve gondol a mennyei vendégségre, csak hogy ez ne essék a szeretet rovására. „A szeretet pedig, mondja a szent Dénes, — mindenekelőtt tökéletes egyesülés után vágyik”. Végtelen szeretetében erre vágyik szerelmes Údvözítőnk, aki hozzánk óhajt szállani. Már pedig bensőbben, mint a szentaldózsák által lehetetlen egyesülni Jézussal, aki maga mondja: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, én bennem marad és én ő benne!” (Ján. 6. 57.) Szent Ágoston meg azt mondja: „Ha a szentséget naponként magadhoz veszed, Jézus nap-nap után mindig veled leszel, s így az isteni félelemben és szeretetben mindinkább gyarapodni fogsz.” E téren nagyon sok tennivalónk van. Ha hívőinket a mind jobban és jobban harapódzó vallási közömbösség veszélyes útjáról le akarjuk terelni, — s ezt melyik paptestvérünk ne akarná?, akkor munkádat nem ismerő tevékenységet kell kifejtenünk. Mindenekelőtt mi magunk mutatassunk jó példát: szívesen legyünk az Úr Jézus közelében; gyakran és készséggel foglalkozzunk vele; ne ragaszkodjunk túlságosan a teremtményekhez; szakítsunk a Világgal; szívünkben csak annak adjunk helyet, a mi Istenre vall. Törekedjünk hűveinkben a vágyat felébrszteni a Krisztussal való egyesülés után. S ha más kép nem boldogulunk, kezdjük az iskolában. A gyermek főgökony szívét gyorsabban lángra gyulasztja az édes Jézus íránt való szeretet; végeztessük velők az iskolai évben — beosztva helyesen — folytonos áldoztatást és ez áldozásokat ajánl-tassuk fel az egyházért, a szülőkért, a jótevőkért, vagy más hasonló jó célért. Ily módon a mai önző, szeretetlen korban legalább szeretetet is plántálunk szét, — és különösen rávezetjük azt az ártatlan szívet arra, hogy Jézus nélkül a fejlettség fokán később se kívánjon élni. Fáradhatatlan munkálkodásunk után megadja a jó Isten egykor azt a gyümölcsöt, hogy keresztény népünk, elmondhatja: „Ő az enyém, s én az övé mindörökké!”

Értesítőink.

(Folytatás.)

Az elvégzett tananyagra vonatkozólag is kell tennünk egy pár észrevételt. Az érettségi vizsgálat alkalmával gyakran intéznek a tanulóhoz olyan kérdéseket, hogy tudna-e valamit szöszereint idézni pl. Eötvös gondolataiból, el tudná-e mondani Petőfi valamelyik leíró költeményét, vagy egyet a Berzsenyiéből, Vörösmartyéből. Szóval tudna-e abból a körből, melyet tétele felőle, idézni összefüggő részletet. De az ilyesmi ritkán sikerül. Amilyen egyszerű a kérdés s amennyire az érettségi vizsgálat lényegébe vág, annyira kellemetlen és meglepő a tanulóra nézve. Mert az irodalmi oktatás erről az oldalról meglehetősen el van hanyagolva. Az értelmi nevelésben túlzásba vitték azt a törekvést, hogy mindent könnyűvé és kellemessé tegyenek a

diák számára, aminek aztán elmaradhatatlan az a káros következménye, hogy a tanuló bizonyos mértékig elkényesedik vagy ellustul, memoriaja nem fejlődik, figyelme elszegényedik. Talán épen ez a törekvés az oka, hogy a tanárok ma már alik kívánnak szöszereint leckét még olyan tárgyaknál is, mint a történelem, holtt nyilvánvaló, hogy csak az lesz igazi és állandó tudássá, amit mélyen emlékeztetésbe vésett, a többi csak dilettantizmus, semmi egyéb. S ha még hozzávesszük, hogy a könyvnelküli (szöszereint) tanulás növeli a szöszereket, rászoktat a választékos kifejezésekre, biztossá teszi a tudást, ennek a háttérbe szorítását az értelmi nevelés szempontjából helytelennek kell mondanunk.

Az értesítőkből azt látjuk, hogy a verstanulás általában igen szűk körre van szorítva. Az alsóbb osztályokban nagyon kevés verset tanulnak, a felsőbb osztályokban pedig majdnem semmit. Kivételt csak a kolozsvári róm. kath. főgimnázium képez, ahol még a VII.—VIII. osztályosoknak is igen sok verset kellett megtanulniok.

A tapasztalás azt mutatja, hogy az alsóbb osztályosok örömmel tanulják a verset, sőt az osztály nagy része a rövidebb verset ott nyomban a tárgyalás alkalmával elsajátítja. Ilyen jóra való készség mellett nem szabad megelégedni 6—7 versnek a megtanításával. Hiba az is, ha a felsőbb osztályokban nem kívánnak könyvnelküli verset, hanem ehelyett kötelezővé teszik minden egyes tanulóra nézve az önképzőkörben való szavalást. Az efféle eljárás rovására megy az önképzőkör nivójának, ahol ilyen intézkedés mellett alig volna idő egyébbel is foglalkozni, másrészt pedig a tanulást egyáltalán nem lehet a tanuló tetszésére bízni, azt meg kell kívánni tőle.

Nem tudunk megbárátkozni azzal sem, hogy az elvégzett tananyag az értesítőben nincs mindenütt cím szerint közölve. Ha az értesítő beszámolás akar lenni a tanév munkájáról, az lehetőleg legyen teljes. A legtöbb értesítő csak annyit mond: „Szemelvények a tankönyv olvasmányából, vagy efiája hivatkozással véli kielégíteni az érdeklődők esetleges kíváncsiságát. Megtörténik, hogy más és más tanár veszi át a tárgyat, mindenik szeretne tájékozódni az osztály olvasmányairól. Ez pedig a könnyen hozzáférhető értesítőkből lehetetlen, ehelyett a módszeres jegyzőkönyvek egész sorát kell fölkuatnia, ha ugyan ezek is részletezik az adatokat. A tankönyv is megváltozhatik, ami ismét megnehezíti az eligazodást. A magántanulók rendszerint az értesítőtől várják az útbaigazítást, hogy mit és mennyit kell tanulniok. Azt pedig, hogy „a tanulók több költeményt könyvnelküli is megtanultak”, útbaigazítás gyanánt aligha el lehet fogadni. A kézdivásárhelyi értesítő plane azt mondja: „Olvasmányok a tankönyv szemelvényein kívül az Utasításokban meghatározott költői művek”. Világos, hogy ezt a laikus csak úgy érthetné meg, ha az értesítőhöz az Utasítások is mellékelve volnának.

A klasszikus rövidsége való törekvés a brassói értesítőt jellemzi a legjobban. Mindössze öt ívnyi terjedelmű. Nyomta-

tási költségét futja az értesítő díj, holtt másutt ráfizetnek a kelleki átalányból. Ez a takarékoság mindenesetre szép dolog, de meg van az a hátránya, hogy így az értesítő nem enged bepillantást az intézet életébe, hanem csak mintegy külsőleg halvány vonásokban mutatja azt.

Az ifjúsági könyvtár használatáról egyedül a gyulafehérvári értesítő számolt be. A többi egyszerűen annak a közlésére szorítkozik, hogy mennyivel és mivel szaporodott a könyvtár állománya. A gyulafehérvári beszámolóban az a szomorú tapasztalat jut kifejezésre, hogy az ifjúsági könyvtár nem töltötte be azt a feladatot, melyet az ismeretek fejlesztése terén szolgálnia kell. Az ifjúság úgyszólván csak az irodalom körébe eső kötelező olvasmányokat olvassa. Más irányú műveket csak elvétve vesz a kezébe. Mi ennek az oka? Valóban érdemes volna a kérdést fölvetni egy kongresszuson, hogy e téren szerzett tapasztalatok alapján meg lehessen állapítani a tennivalókat, hogy az ifjúsági könyvtár óriási könyvállománya — hiszen minden évben átlag 200—300 korona értékű könyvet szaporodik — ne heverjen ott érintetlenül, örökké újon, hanem valamiképp használtassék föl a tanuló ifjúság lelki világának kiépítésére, világnézetének irányítására és erősítésére. Félni lehet, hogy az ifjúságnak a könyvektől való húzódása mögött valami ártalmas jelenség lappang. Az olvasási hajlam nem talál-e az iskolán kívül kielégítésre? Magánkönyvtárak ellenőrizhetetlen könyvei, újságok, folyóiratok nem forognak-e közkezen? Ki tudja? Hiszen a tanárok az ifjúságnak iskolán kívüli viszonyait illetőleg majdnem tájékozatlanok, sőt megvallva az igazat, e viszonyokkal nem is törődnek oly mértékben, mint kellene. A kötelező néhány szálláslatogatás édes kevés. Tudni azt, hogy ez vagy az a tanuló hol lakik, egészséges-e szobája, egyedül alszik-e egy ágyban stb. még nem minden. Alaposan meg kellene figyelni, nem áll-e valami káros befolyás alatt, mivel foglalkozik, mi a tanulmánya, szórakozása.

A gyulafehérvári értesítő beszámolója az ifjúsági könyvtár használatáról több oldalról megérdemli a komoly megfontolást. Az iskolai nevelés őszinte és lelkes munkásai nem térhetnek ki azon feladat elől, hogy az ifjúságot céltudatos olvasásra szoktassák, vagy az olvasóvágyat helyes irányba tereljék.

(Folyt. köv.)

Censor.

H I R E K.

Személyi hírek. T a m á s i Áron nagyprépost Borszékre — Kovács Lajos praelátus Radegundra utazott nyári üdülésre. — Kárpiss János igazgató Privigyén, Szporni János Érsekújvárott nyaralnak. — B u j á k i Domokos tanár és neje pár hetet Felvincen töltöttek. — N o v á k Ferenc polgármester és családja Wörishofenben, Dr. C s u b r y Bonifác nejevel Algyógy-fürdőn vannak. — F e l e l ő s szerkesztőnk két hétig Tapolcán pihen.

A Kegyelmes Asszony nevenapja most vasárnap volt. Az Oltáregylet ez alkalommal kedden a szent Ferencrendiek templomában szentmisét hallgatott, megáldozott. A szentmisét S o ó t h y Gyula egyleti igazgató mondotta. Jelen voltak az egyleti tagokon kívül számos hívő, irgalmas nővérek s az itthon levő papság. Isten sokáig éltesse Kegyelmes asszonyunkat!

Két testvér primiciája. Ritka szép ünnepnek volt szemtanuja július hó 29-én a sandi (a Taufers völgyben, Tirol.) plebánia. Jungmann, községi előljárónak két fia, Ferenc és József, akik közül az első a Jézus Társaságnak tagja, mutatták be együttesen első szentmiseáldozatukat. Július 27-én szentelték pappá a két testvért Innsbruckban és másnap este 6 óra körül tartották ünnepélyes bevonulásukat Sandba. A lakosság már korán összegyűlt az egész Taufersből s mindenkit mélyen megindított a jelenet, amikor a két fiatal pap, akik közül az idősebb már 9 éve nem látta hazáját, városuk és családjuk nevében megköszöntették a megtisztelő fogadtatást és az összegyűlt népre először adta rá áldását. Közvetlenül az istentisztelet megkezdése előtt érkezett meg egész váratlanul báró R h o m b e r g, tartományfőnök feleségével együtt. Midőn leszállt az est, az ablakokból s a hegyi házikökből fény villant elő s nemsokára pazar fényárban úszott a kis alpesi völgy s fölnt a hegyek orma. Így adta tanujelét az egész község ujjongó örömeinek! A zenekar a neopresbyterek tiszteletére éjjeli zenét adott, s miközben a mozsárágyúk szóltak, azalatt gyönyörű tűzijáték zárta be az esti ünnepségeket. — Másnap reggel 8 órakor volt az ünnepélyes bevonulás a plebániatemplomba, amelyben résztvett az értelmiség, a hivatalnokai kar (egyenruhában), a zenekar, a katonaság, az iskolásgyermek-csoportja és 57 pap. Ott volt még dr. Aem. S c h o e p f e r képviselő, egy brucki dékán s Hopfgartner borneói missziónárius is. Schmidt, S. J., innsbrucki tanár tartotta az ünnepi beszédet a zsúfolásig megtelt templomban. Ezt követte 9 óra körül a szentmiseáldozat, amelyet a két testvér külön-külön, de egy és ugyanazon időben mutattak be az egek Urának. Mise után ünnepi processió volt. A „Post” hotelnek hatalmas üvegtermében gyűltek aztán egybe a vendégek (200-an felül) a primicia ebédre. Ebéd alatt a helyi zenekar a legszebb darabokat játszotta. A neopresbyterek atyjának, J u n g m a n n Józsefnek szintén ekkor nyújtották át a díszpolgári oklevelet. — Több mint 8000 ember vett részt a két testvérnek öröminnepsében s Sand városának örömtől ujjongó napjait még sokáig nem fogja elfelejteni T a u f e r s buzgó katolikus népe.

Gyűjtés. Szerencsétlen lövetei atyánkfiai részére ezennel gyűjtést indítunk. Az adományokat e helyen nyugtatjuk és köszönjük meg.

Harminc éves jubileum. Sokan nem tudták, pedig sokan szerették volna megtudni, hogy augusztus 5-én ünnepelte Máthé István főesperes 30 éves papi jubileumát. Nem volt ott fátylós menet, nem voltak végnélküli hivatalos és nem-hivatalos tisztelgések (csupán az olt. egyület tagjai jelentek meg), nem volt éjszaka átnyúló nagy ebéd, hiszen így tudta

s úgy is érezte a jubiláns, hogy az elmúlt 30 év Isten különös kegyelmének ideje volt reá nézve, s ezért úgy is akarta, hogy ne neki, hanem „soli Deo sit honor et gloria”. — S biztosan tudom, hogy bántani fogja szerénységét, ha meglátja, hogy e lapba mégis kiirtuk az ő csendes jubileumát, de hát nem azért tesszük ezt, hogy őt magasztaljuk (erre nincs szüksége!), hanem azért, hogy hálánkat ezúton is kifejezzük az intakt életű pap és az ideális principális iránt. — Róla mondotta minden káplánja, hogy mellette szívesebben káplánkodik, semhogy máshol plebánoskodjék. Csak egyet sajnálunk: jelen állomásán többé nem nevelhet maga mellett igazi papi jellemeket, mert nincs s nem is lesz káplánja. Mi vagyunk a szerencsések a „beati possidentes”, akik őt büszkén valljuk principálisunknak. A jó Istennek azt a kegyelmét kérjük számára továbbra is, ami eddig eltette. (Egy volt káplánja.)

Petőfi-ünnep a kászonjakabfalvi fűrődön. A kászonjakabfalvi fűrődön minden évben kegyeletes ünnepet rendeznek Petőfi emlékére. Az idén ezt az ünnepet aug. 3-án tartották. Szentmise után ment végbe az emlékünnepe. S c h m i d t S. dr. kézdívasárhelyi ügyvéd megnyitót mondott, B a l o g h Gabriella pedagógiumi növendék Ábrányi E. „Mi a haza” című, S c h m i d t Sándorné Váradi A. „Petőfi visszatér” című, S z i l á g y i Samu Jalow V. „Petőfi halálára” című költeményét szavalta. Az ünnepi ebédet a Petőfi-sereggel kezében B a l o g h Vendel dr. mondott nagyhatalmú beszédet, melyben Petőfi, mint a szerelem és a szabadság lánglelkű dalosát méltatta. Az ünnepen a kászonfaluk népéből is körülbelül háromszázan résztvettek.

Jótekonycélú hangverseny Szovátán. Az erdélyi vízkárosultak javára Dezsib Béla szegedi tanár kezdeményezésére a Szovátán nyaraló fűrődövénydek hangversenyt rendeztek, mely úgy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. A hangversenyen közreműködtek: Pataky Ferencné a Budapesti is jól ismert gyönyörű hangú énekesnő, Kovács, az országos akadémia növendéke, Rudenszky Recha, Pap Jenő és ifj. Pataky Ferenc, azonkívül Körösy Dudas és Bambó Adolf tizenhét tagból álló jeles zenekarával Kolozsvárról.

Felhőszakadás Alvinc–Borbereken. Alig múlt el az árvízkatasztrófa veszedelme, most kedden délután ismét nagy felhőszakadás volt, minek következtében a Maros jobb partján megáradt Kálján-patak az előtte elterülő Konca szőlőhegyről rohamosan magával sodorta a földet, óriási nagyságú köveket hozván le magával a hegyről, továbbá egy szekeret ökröstől, a melyből a két ökör csakis a járom eltérése következtében szabadulhattott meg a további veszélytől. A szekeren volt béres szintén megmenekült, a szekeret azonban az ár a Marosba sodorta.

Az alvinci róm. kath. plebánia adminisztrátora. P. P u c h e r Anaclet szent ferencrendi zárdafőnök üdülés céljából fűrődre utazott s szabadságáról szeptember 1-én tér vissza, mely idő alatt P. F e l i x szent ferencrendi atya Szászsebesről fogja őt helyettesíteni. E helyen megemléltjük, hogy dr. F l o z n i k György egyházmegyei római teológus alvinci nyara-

lása alatt két ízben tartott istentisztelet alatt egyházi beszédet nagyszámú hívők előtt. A fiatal diakonus szép szónoklata mély hatással volt a hallgatóságára.

A katolikus intézmények címtárának folytatásaként a Katolikus Közlöny 12—15 egyesített száma közli a kalocsa-bácsi főegyházmegye, továbbá a csanádi, erdélyi és nagyváradai egyházmegyék területén alakult társadalmi szervezeteket. Az Országos Katolikus Szövetség, mely a XI. katolikus nagygyűlés határozatának végrehajtásaként szerkeszti a címtárt, ezt az újabb füzetet is megküldte az összes érdekelteknek, elsősorban az illető egyházmegyék plebánosainak. Megjegyezzük, hogy a mi egyházmegyénk kimutatásában borzasztó sok a hiba.

Reformált szerzetesek Csíksomlyón. A csíksomlyói szent Ferencrendi zárda fala mögött mai nappal új élet kezdődött. A szigorított rend tagjai foglalták el a szt. Ferencrendi kolostort. Az erdélyi szent Ferenc tartománya azokat, kik nem vetették magukat alá a szigorított szabályoknak, a csíksomlyói zárdába helyezte el. Ezek közül most már csak a gardián, Páll K. János maradt életben, ki a legutóbb megtartott tartományi ülésén a zárda vezetéséről lemondott s bejelentette, hogy nyugalmoba vonul. A zárdába mintegy 10 szerzetes vonult be.

A villám leütötte a madéfalvi emlékoszlopot. A madéfalvi székely vértanuk emlékoszlopára július 25-én a villám leütötte s az oszlop csúcsát szétrombolta. Az oszlop helyreállítása mintegy 3—400 koronát igényel. A község szegénysége miatt egymaga helyreállítani nem tudja s ezért a székközséghez fordul adományért. Adományok Madéfalva községi pénztárához küldendők.

A XII. országos katolikus nagygyűlés díszelnökségére felkért előkelőségek eddig az előkészítés költségeihez a következő összegekkel járultak hozzá: Almásy Imre gr. 100 K., Apponyi Géza gr. 100 K., Békéfi Remig dr. 200 K., Bjelik Imre 150 K., Burány Gergely dr. 100 K., Csekonics Endre gr. 200 K., Forster Gyula br. 100 K., Ghillány Imre br. 100 K., Horváth Győző dr. 25 K., Jung János 30 K., Leplás Marian 100 K., Mailáth György gr. 200 K., Mailáth József gr. 100 K., Pejacevich Tivadar gr. 100 K., Rajner Lajos dr. 100 K., Somssich Béla gr. 25 K., Szabó Jenő 100 K., Széchenyi Emil gr. 100 K., Takács Menyhért dr. 50 K., Thuróczy Kornél 100 K., Wenckheim László gr. 50 K., Zichy Ráfael gr. 100 K.

A vadházasságok korlátozása. A belügyminiszter körrendeletet adott ki a megyei és városi árvaszékeknek, melyben meghagyja, hogy a kiskorúak közti vadházasságok továbbterjedésének megakadályozása végett a szóbanlévő kiskorúak gyámjait szigorúan büntessék meg, ha azok „összeállításához” beleegyezésüket adták. Hasonló esetekben a büntetést szülőök ellen is alkalmazhatják, sőt jogukban áll a szülőket a szülői hatalom gyakorlataitól is felfüggeszteni. A rendelet kiadására az készítette a belügyminisztert, hogy a vadházasságok nagy száma miatt a kiskorúak összeállításából származik.

A honatyá. Mátrai Ferenc Béla egyfelvonásos szatirikus vígjátékot írt és azt egy kis füzetben kiadta. A munka írói

tehetségre mutat, a meseszövése és a megírása gyakorlott kézre vall. A kis színmű a színpadi követelményeknek is megfelel, műkedvelők sikerrel adhatnák elő. Ára 50 fillér. Megrendelhető a szerzőnél Csikszerezdán.

CSARNOK.

A mi öreg tanítóink.

(Folytatás.)

Nemsokára, 1858. október 4-én a halhatatlan emlékü dr. Hajnald Lajos akkori erdélyi püspök által Csiksomlyón megnyitott r. k. tanítóképző intézet rendes két évi tanfolyamának elvégzésére utasított. Ennek 1860-ban — kitűnő eredménnyel történt elvégzése után, mint okleveles tanító Csikszentgyörgyön működött altanítói és segédkantori minőségben, oktatván az összes fiú osztályokat 1861. okt. 15-ig kétnegyedves javadalmazás mellett.

Ezen időtől kezdve Csikszentmártonon mint ideiglenes kincstári segédtanító és kántorsegéd volt alkalmazva s azután 1861. december 17-én 12777. sz. a. az erdélyi kir. főkörmányszék által véglegesen ki is nevezetett.

Elődje, id. Szász Péternek nyugalomba vonulásával, a csikszentmárton—csekefalvi róm. kath. hitközség lakóinak teljes bizalmából nagy lelkesedéssel I. helyre megválasztott egyén — 1869. februárius 12-én 480. sz. a. utódlási joggal kántortanítói coadjutorrá nevezetett ki s majd a megnevezettnek elhalálozásával 1870. július 1-én az esküt letette s azután mint valóságos kántor és kir. kincstári segédtanító működött mintegy 500 forint értékű egyházi kepejövedelem és 126 forint kincstári fizetés mellett 1872-ig. S mivel ekkor a határszéli kincstári iskolákat beszűntették, mint kincstári segédtanítót 42 forinttal nyugdíjazták. Azóta kántortanító címen a legkisebb külön tanítói fizetés nélkül végezte egész végleges nyugdíjba vonulása idejéig 1910. aug. 29-ig ketős kötelességgel járó teendőit. 1908-ban az el. iskolával kapcsolatosan beállított gazdasági ismétlődően a gazdasági ismeretek tanításával a miniszter őt bízta meg, mint olyan tanítót, ki már az 1862.—1880. években ön jószántából, buzgalomból alapított gyümölcsfaiskolában tanítványait a fanemesítésre oktatta. A vármegyében rendezett terménykiállításokon pedig pénzbeli jutalmakkal és dicséret oklevelekkel volt kitüntetve — és mint gazdasági tudósító tisztjét 15 éven át lelkiismeretes pontossággal teljesítette.

1863. évi augusztus 25-én megnősülvén, feleségül vette csatószei Máté Teréziát, a néhai Máté József és Györfly Anna leányát. Szeretett hitvesében igazi őrangyalára, szorgos, takarékos és jó háziasszonyra talált, ki munkás pályáján a munkában igazi segítő társa, az élet nehéz küzdelmeiben támogatója, a kevés fizetés mellett pedig a munkás férinek elégedett, boldog házi tűzhely, régi és egyszerű, de nemes otthon megteremtője volt. Mintaszerű békés és boldog házasságukat az Ég egyetlen leányukkal, Máriával ajándékozta meg, ki a család mély és soha nem szűnő fájdalmára 1874. jan.

25-én meghalt. Hogy a pótolhatatlan vesztesség okozta fájdalmat legalább némileg enyhítsék, magukhoz vették Csikszentgyörgyről Baka Amáliát, majd később Csatószeiből Miklós Teréziát. Mindkettőt mint éves leányukat nevelték fel, igazi szülői szeretettel és gondoskodással.

Midőn 52 évi működésével buzgón szolgálta egyházát, hazáját, nyugalomra vágyott s a miniszter saját kérésére 1910. évi szeptemberi hatálylyal nyugdíjazta.

Ezek volnának csupán száraz életrajzi adatai. Nézzük most működését.

Már működésének kezdetén, a 60-as évek elején az alcisk-kászoni esperesi kerületben a papsággal közös koronagyűléseken minta-előadásokat tartott s a tanítótestület kebelében alakult énekkart vezette.

1870. október 18-án Nagykászonban tartott papi és tanítói konferencia alkalmával alapszabálytervezetet dolgozott ki és felhívására az „Alcisk és Kászón egyházközség” róm. kath. Önképzőkör” megalakult. Míg atyja ennek elnöke, ő 1877. október 25-ig jegyzője volt. Ekkor az elnökség atyjáról reá ruháztatván, az egyelet 1883. október 25-ig vezette.

Az 1875. évi február 11-én tartott tanítóegyleti gyűlés alkalmával az „Önképzőkörök alapszabálytervezetét dolgozta ki s azok megalakulását kieszközölte.

A „Kászonalicsiki egyelet” körében 1893-ban létesült „Méhészegylet”-nek megalapításában az alapszabályok kidolgozásával tevékeny részt vett.

Az erdélyi róm. kath. tanítóegyletek szövetsége 1908-ban az énektanítás részletes tananyagának kidolgozására őt kérte fel, ki e felszólításnak terjedelmes munkájával tett eleget, mely munka az országos kath. tankönyvbíráló bizottság által dicsérettel elismerésben részesült.

Az egyleti elnökségről lemondván, dacára pályatársainak ismételtlen megnyilatkozó bizalmának, illetőleg felkérésének — az orsz. k. segélyalap főköpenztárnoki és a karnagyi tisztén kívül — többé sem elnökséget, sem más tisztelet nem vállalt, hanem csak mint egyszerű közmunkás kívánt dolgozni. Tette ezt azon célból, hogy a fiatalabb kartársaknak tér és alkalom nyíljon az egyelet vezetésében magukat gyakorolni, mely célja, miként azt a következmények igazolták, szépen lett elérve, mit a pályatársak, illetve tanítóegylet azzal honorált, hogy örökös tiszteletbeli elnökévé megválasztotta.

Az egyelet vezetésével járó funkciókon kívül majdnem minden gyűlésen látjuk őt szerepelni. Mindannyi értekezlete, előadása pedagógiai tudásra, készségre vallanak; hozzászólásai rövidke, tartalmasak, döntők. Bemutatott tanításai a fiatal tanítókra nézve oktatók, követésre méltók. Fiatalabb, gyengébb, kevesebb gyakorlattal rendelkező kartársaknak utbaigazítást, tanácsot, útmutatást a legönzetlenebb jó szívvel mindenkor kész volt szolgáltatni.

1871-ben a kerületi papság által kitűzött dolgozatában: „Mit kell tenni a kath. tanítóknak, hogy a népiskola hivatásának megfeleljen?” tapasztalatból merített tanácsokat ad kartársainak. Jutalma: 2 forint.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Árpádházi Szent Erzsébet. — Az égben és a földön. Két ifjúsági színmű tiztizenhat éves leányok számára. Irta Schwarczel Ádél. Kolozsvár, Stief Jenő és társa. 1913. 48 l. Ára 1 kor.

Opus posthumum. Binder Laura, a jó barát, akinek szeretete ott virraszt Schwarczel Ádél sírja fölött, — rendezte sajtó alá a három íves kötetkét. Nemcsak barátja emléket ápolja azonban benne, hanem hasznos eszközt ad a nagy magyar tanítóközönség kezébe is. Schwarczel Ádél annak idején azzal a gondolattal ült íróasztalához, hogy a magyar gyermek figyelmét a nemzet véréből sarjadt nagy alakok: Sz Erzsébet felé irányítsa, s hogy a drámai játék révén a gyermeki lélekben a főszegek érzések húrjait szólaltassa meg. Akik darabjait előadták, gyermekleányok voltak, a hallgatóság nemkülönb. Egyikük sem ismerte a drámai alkotás szabályait s Lessing hamburgi leveleiről egy szót sem hallottak. Nekik elég volt fölmelegedni a magyar élet emlékein, meghallgatni az árpádházi leányok bölcsességét, közben könnyezni s a Péterkén kacagni. Moliéret és Shakespearét ünták volna a pöttöm kis kolozsvári leányok, de ezeket az ártatlan, rövidke, színes jeleneteket élvezték s megemlegették. Csak ilyen sikerre vágyott valamikor Schwarczel Ádél a belvárosi leányiskolában s ilyen sikereket bizony elér nyomtatásban megjelent két darabja egyéb magyar leányiskolában is.

A „Borromeus” hitszónoklati folyóirat (Győr: előfizetése 8 korona) legújabb 9. és 10. számú füzeté augusztus elejétől szeptember derekáig eső vasár- és ünnepnapokra tartalmaz, korszerű, szépen kidolgozott szentbeszédet közöl, amelyeknek igen jó hasznukat vehetik a kikapásztorok.

Magyar Kultúra. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer: 5-én és 20-án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky-u. 20. sz.) — Legújabb száma most jelent meg gazdag és változatos tartalommal.

Pályázati hirdetés.

A középponti segédkantorságra és osztálytanítóságra augusztus 20.-áig pályázatot hirdetünk. Fizetés 1000 korona készpénz és kepe. A kántorság elválasztása és kepe megváltás folyamatban van. Akkor ez állás tisztán tanítói állás marad. Addig a kántoriakban segédkezni és osztályvezetni köteles. Kérések „Plebánia, Nagykászon (Csikm.) küldendők.

Iskolaszék.

Pályázati hirdetés.

A székelylengyelalvi (Udvm.) róm. kath. elemi iskolához helyettes kántortanító kerestetik. Évi fizetése 800 korona, természetbeni lakás-kert és gazdasági épülettel, s tűzifával. Működése egy évre terjed. Az állás folyó évi október 1-ére elfoglalandó.

Kellőleg felszerelt folyamodványok e hó augusztusnak 20-áig alulirtohoz benyújtandók.

Konczag István,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A tordai (Tordaaranyos m.) róm. k. elemi leányiskolánál megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalom: az 913. évi XVI. t.-c.-ben megállapított tanítói fizetés természetbeni lakással, udvarral és mellékhelyiségekkel.

A tanítónő az I.—IV. leányosztályt esetleg ha lesznek növendékek, az V.—VI. osztályt is vezeti. Egyelőre addig, amíg a minisztérium az eddigi tanítónő nyugdíját kiutalja (ami rövid idő kérdése), az új tanítónő helyettes tanítónőnek tekintetik s havi 80 koronát és lakást kap; a nyugdíj kiutalásának napjától kezdve azonban, mint rendes tanítónő, rendes tanítói illetményeit élvezi.

Keresztlevelel, oklevellel, esetleg szolgálati bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények legkésőbb augusztus 20-ig alulirtothoz benyújtandók.

A tanítónő állását szeptember 1-ig haladéktalanul elfoglalni köteles.

Torda, 1913. augusztus 1-én.

Dr. Balázs András,
főesperes plebános.

OLASZ NÉMET ANGOL
FRANCIA
MAGYAR
VILÁGNYELVEKET
MAGTANULHATJA
tanítás nélkül
SCHIDLOF DE 1000
MÓDSZERÉVEL
AZ EGYES NYELVTANOK 10
FUZETBEN TELJESEK 60F
DISZES VASZONMAPPABAN 60F
EGYBEGYUJTVA 7K
KAPHATÓ:
SCHÄSER FERENCZ
könyvtárs. Gyulafehérvár.

Templomok, oltárok, szósze-
kek festését és aranyozását
elvállalja a legjobb kivitelben és
jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő

KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtala-
nul elvállalom. 13—32—52

Alkalmi vétel!
A vajdahunyadi szent Ferencrendi zár-
dában egy 8:3×4:25 méter nagyságu,
csaknem új állapotban levő gyönyörű

FŐOLTÁR

(Mária mennybe vitele —
Assumptio — olajfestményű
képpel) és

SZÓSZÉK

feláron alul megegyezés szerint
eladandó. — Az oltárról kívánatra
a fényképet is küldik.

8—2—5

Hirdetések felvételnek a Püspöki
Lyceumi könyvnyomdában
Gyulafehérvár, Felsővár-tér. (Hungária
szállodával szemben.)

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Könyv- és papirosnagyrúhá,
könyvkötészet, tömönítő é
GYULAFEHÉRVÁR.

Mindenemű nyomtatványok
a modern igényeknek meg-
felelve. Minden — bárhol és
bárki által hirdetett könyv,
zenemű vagy folyóirat álta-
lunk eredeti áron beszerez-
hető. Árjegyzék és költség-
vetés ingyen! A ftd. papság
részére 10% árkedvezmény.

Teljes irodaberende-
zések modern ame-
rikai rendszerben.

Ajánlja dúsan felszerelt rak-
tárát mindennemű iro-
dai cikkekben, író- és fo-
galmazvány-papirosokban, stb.
: Egyházi nyomtatványok :
mindig raktáron vannak és
azonnal szállíthatók. : Kat-
holikus imkönyvek, rózsafüzé-
rek, szentképek és mindennemű
devocionális cikkek. : Készít
mű- és ujságnymást
különös versenyképes árban.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a
legjobb szabású, minőségű és finoman
kidolgozott reverendák és címádák,
papi civil öltönyök előállítására.
Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű
egyházi ruhák: casulák, pluvialék velu-
mok, baldachinumok, minisztráns ruhák
zászlók, lobogók, karingek, álbák, ke-
helyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem
Bécsbe menni. Üzletem versenyképes
minden pesti vagy bécsi céggel úgy
szabászat, mint ár és minőség tekint-
etében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón
és jól eszközöltetnek. 11—32—52

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár

Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-féle vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-
sív és furnéros butormunkát,
É portále és boltberendezést,
S úgyszintén javításokat is el-
fogad. Szállit és lerak tölgy
Z és bükkparketát. Árjegyzék
I zserint irodai és vendéglői,
T ebédlőszékeket, tükröket mé-
ret szerint. Raktáron tart
minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

6—32—52

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

*Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálok.*

*Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes
10—32—52 megjelenés.*

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

TÉGLA--CSERÉP.

Ajánljuk elsőrendű géptéglánkat, mészkómentes hornyolt, hofarku és a gyárunkban előállított HANATSCHKE-féle tetőcserepet.

o A géptéglának az ára: o
1000 darabonként ab B a n i c z a
o állomás 32 korona o

PECCOL JENŐ és TÁRSAI
GÖZTÉGLA ÉS CSERÉPGYÁRA
BANICZA.

Kérjen
mintát!

Kérjen
mintát!

4—4—15

ÖZV. LAKNER ANTALNÉ

sütődeje és lisztkereskedése

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR 6. SZÁM ALATT.

8—5—52

Ajánlom a n. é. közönség b. figyelmébe első rendű friss süteményeim, ú. m.: tejes és vajas kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet, azonkívül házikenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet.

LISZTKERESKEDÉSEMBEN

csak a hírneves **Neumann Testvérek cég** aradi gőzmalma örleményeit árusítom. — Naponta 2-szeri kenyérsütés.

Kiváló tisztelettel: **Özv. Lakner Antalné.**

Naponta
friss
élesztő!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerenésém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona-építését is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölk.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPOLCÁN.

ALAPITVA 1898.

6—32—52

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.

8—32—52